

ภาวะตัวเหลืองในทารกแรกเกิด

รศ. พญ. โสภภาพรรณ เงินจ๋า

ภาควิชากุมารเวชศาสตร์

Faculty of Medicine Siriraj Hospital

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

ภาวะตัวเหลืองเป็นปัญหาที่พบได้บ่อยในทารกแรกเกิด เกิดจากสารสีเหลืองชื่อ "บิลิรูบิน" ในเลือดสูงกว่าปกติ บิลิรูบินนี้ส่วนใหญ่เกิดจากการแตกสลายของเม็ดเลือดแดง ผ่านขบวนการที่ตับ และถูกกำจัดออกจากร่างกายทางปัสสาวะและอุจจาระ ภาวะตัวเหลืองในทารกแรกเกิด แบ่งเป็น

1. ภาวะตัวเหลืองปกติ ทารกจะไม่มีอาการผิดปกติอื่นร่วมด้วย หายเองได้ภายใน 1-2 สัปดาห์
2. ภาวะตัวเหลืองผิดปกติเนื่องจากมีพยาธิสภาพ มีสาเหตุได้หลายอย่าง เช่น

2.1 ภาวะหมู่เลือดแม่กับลูกไม่เข้ากัน พบในกรณีที่แม่มีเลือดหมู่เอกับลูกเลือดหมู่เอหรือบี และกรณีที่แม่มีเลือดหมู่ Rh ลบกับลูกเลือดหมู่ Rh บวก

2.2 ภาวะเม็ดเลือดแดงขาดเอนไซม์ G6PD จึงแตกได้ง่ายกว่าปกติ พบในเด็กผู้ชายมากกว่าเด็กผู้หญิง

2.3 ภาวะตัวเหลืองที่สัมพันธ์กับการกินนมแม่ พบในทารกที่กินนมแม่เพียงอย่างเดียว มักเกิดจากทารกได้รับนมแม่ไม่เพียงพอ ซึ่งสาเหตุที่พบบ่อยคือ ทำอุ้มให้ลูกดูดนมแม่ไม่ถูกต้อง หรือเกิดจากปัจจัยทางลูก เช่น เกิดก่อนกำหนด มีน้ำหนักแรกเกิดน้อย หรือมีภาวะลิ่มติดจึงดูดนมแม่ได้ไม่ดี แต่สามารถพบในทารกบางรายที่กินนมแม่ได้ปกติและน้ำหนักตัวขึ้นดี

2.4 สาเหตุอื่น ๆ เช่น โรคท่อน้ำดีตีบ ซึ่งทารกจะตัวเหลืองร่วมกับอุจจาระสีซีดและปัสสาวะสีเข้ม การมีเลือดออกที่หนังศีรษะ ภาวะพร่องไทรอยด์แต่กำเนิด การติดเชื้อในกระแสเลือด ตับอักเสบ เป็นต้น

อันตรายจากภาวะตัวเหลือง

หากระดับบิลิรูบินในเลือดสูงมาก จะผ่านเข้าไปจับกับเนื้อสมองด้านใน ทำให้ทารกมีอาการผิดปกติทางสมอง เรียกว่า เคอร์นิคเทอรัส (Kernicterus) ในระยะแรกทารกจะซึม ดูดนมน้อยลง ตัวอ่อนปวกเปียกหรือเกร็งหลังแอ่น ชัก และมีไข้ได้ ในระยะยาวทารกจะมีการเคลื่อนไหวผิดปกติของร่างกายและ

แขนขา มีความผิดปกติของการได้ยินและการเคลื่อนไหวของลูกตา ส่งผลให้พัฒนาการล่าช้ากว่าปกติและอาจมีระดับสติปัญญาลดลงด้วย ความผิดปกติทางสมองเหล่านี้ไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้

การรักษาภาวะตัวเหลือง

1. การส่องไฟรักษา โดยการใช้หลอดไฟชนิดพิเศษที่มีความยาวคลื่นแสงที่เหมาะสมเท่านั้น แสงแดดตามธรรมชาติไม่สามารถรักษาภาวะตัวเหลืองได้
2. การถ่ายเปลี่ยนเลือด ทำในกรณีที่ระดับบิลิรูบินในเลือดสูงมากหรือทารกเริ่มแสดงอาการทางสมองแล้ว เพื่อลดระดับบิลิรูบินในเลือดลงอย่างรวดเร็ว
3. การแก้ไขสาเหตุของภาวะตัวเหลือง เช่น
 - ภาวะตัวเหลืองที่สัมพันธ์กับนมแม่ บริโภคผู้เชี่ยวชาญด้านการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
 - ภาวะท่อน้ำดีตีบ รักษาด้วยการผ่าตัด
 - การติดเชื้อในกระแสเลือด ต้องให้ยาปฏิชีวนะ และการรักษาประคับประคองร่วมด้วย
 - ภาวะพร่องไทรอยด์แต่กำเนิด ต้องให้ฮอร์โมนทดแทน

บทบาทของคุณพ่อคุณแม่ในการดูแลลูกที่มีภาวะตัวเหลือง

นมแม่เป็นอาหารที่ดีที่สุดสำหรับทารกทุกคน หากมีปัญหาหรือยังไม่มั่นใจว่าลูกได้รับนมแม่เพียงพอหรือไม่ ควรปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในชุมชนหรือที่โรงพยาบาลใกล้บ้าน นอกจากนี้คุณพ่อคุณแม่สามารถตรวจดูว่าลูกตัวเหลืองหรือไม่ อย่างง่ายๆ คือ ใช้นิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้กดที่ผิวหนังพร้อมกับแยกออกจากกันเพื่อรีดเลือดออกจากหลอดเลือดฝอยบริเวณที่จะตรวจจะเห็นสีผิวที่แท้จริง ควรตรวจหลายๆ ที่เช่น หน้าผาก หน้าอก แขนและขา ควรตรวจในที่ที่มีแสงสว่างเพียงพอ และหากพบว่าลูกมีอาการดังต่อไปนี้ร่วมด้วย ควรรีบพามาพบแพทย์

1. ลูกตัวเหลืองมากหรือเพิ่มขึ้นเร็ว (ถ้าไม่แน่ใจควรพามาพบแพทย์ เพราะการตรวจดูตัวเหลืองด้วยตาเปล่าอาจผิดพลาดได้)
2. สีอุจจาระซีดลง หรือปัสสาวะสีเหลืองเข้มมากหรือเป็นสีน้ำตาล
3. มีไข้ ซึม ไม่ดูดนม ท้องอืด เกร็ง หรือชัก